

Елин Пелин
Печена тиква

Душко Добродушков, архивар при окръжното управление, като занесе веднъж на подпис някои книжа в дома на господин управителя, намери го, че яде заедно с жена си и децата си тиква, опечена цяла на фурна.

Господин управителят, като подписа книгата, отрязва едно парченце от тиквата и любезно го предложи на своя архивар:

– Заповядайте, господин Душко, да видите каква чудесна тиква! Само малко е прегоряла, но няма нищо. Ще извинявате.

– А, благодаря, благодаря, господин управителю! – отговори сконфузено архиварят, – аз таквоз... тикви не обичам.

– Как тъй? Вие сте от село, моля ви се, а да не обичате тиква!

На Душко му ставаше неприятно, когато му напомнях, волно или неволно, че е от село. Той се зачерви от срам.

– Да, но... стомахът ми, знаете, господин управителю, е отвикнал от такива работи – отговори той, като клатеше глава и мръщеше лице.

Очите му неволно пробягнаха по захаросаното парче тиква с почервеняла и съблзнително прегоряла кора и в гърлото му се набраха слюнки. Той не смееше да ги преглътне от страх да не разберат слабостта му.

– Де заповядайте де, не свенете се! – канеше го любезно управителят, – аз толкова години не съм турял тиква в устата си и се пак стомахът ми я приема!

– Не мога, господин управителю, противно ми е на стомаха, не мога да я накуся даже! – отговори Душко и си помисли: гледай, какво диване излязох, трябваше да взема!

И за да не стои повече срещу изкушението, той се поклонил смирено, рече „сбогом“ и излезе.

Като се намери на улицата, той свободно преглътна слюнката си и пак укори себе си:

– Диване съм си, диване, и туйто! Гонят ли те – бягай, дават ли ти – взимай, ама де главо, де!

И Душко неодобрително удари с пръст главата си. Вкусното парченце тиква пак се мярна пред очите му – хубаво, топло, сладко и над него се вие тънка изкусителна пара.

– Всъщност, ако има нещо, което най-много да обичам на света, то е печена тиква – почна да размишлява той, като вървеше с наведена глава по улицата. – Ям ги като прасе. Но да им не е пустото име такова! Тиква! Звучи някак просташко, дявол да го вземе! Глупешко, селяндурско нещо! Ще кажат: тоя и тоя яде тиква – махни го – човек без култура, простак, с една дума – свиня. Някога ще ида в село, само тикви да се

отям! Далече от хората!

И въображението му почна да слага пред него само тикви, сладки, хубави и ароматни.

От тоя ден Душко Добродушков стана неспокоен и нервозен. Призрактът на печената тиква почна да го преследва.

Седне в канцеларията да работи, а мисълта го човърка. Пише той нещо, пише до съсипване. Но се му се струва, че перото, което скърца бързо по книгата, му шепне: тиква, тиква, тиква...

Скара ли се с някого от другарите си в канцеларията, веднага ще го нарече или печена тиква, или – какво се червиш като печена тиква, или – я се погледни, моля ти се, какъв си пияница – от главата ти се вдига пара като от печена тиква!

Нощем, щом заспи, мъчителният призрак на тиквата пак иде. Присънва му се едно поле, ама какво поле! Дълго, широко, края му се не вижда! По него се натъркаляли ония ми ти печени тикви и над всяка се вие сладка пара! Душко върви из това поле, гледа тиквите и му се иска да си откъсне, но щом се наведе, тиквата изчезва. Той пак върви по полето. Поле, но не поле, а някаква си канцелария, уж широка канцелария! Там някъде се явява голяма тиква и почва да се търкаля към него и се расте, расте, става колкото къща, колкото черкова, колкото планина, по-голяма и почва по-бързо и по-силно да се търкаля към него. Душко трепери от страх и бяга, бяга, а краката му се скъсяват, скъсяват. Чудовищната тиква го настига и се хвърля върху него.

Архиварят трепва и се събужда, плувнал в пот.

Тоя сън почва да го мъчи всяка нощ.

Една вечер писарите от управлението имаха гуляй.

Опекоха си гювеч у Калчо гостилничаря и се събраха да се повеселят. Бяха го направили лют, за да пият повечко вино. Там, разбира се, беше поканен и архиварят.

Вино, речи, песни! Любовни ли не щеш, патриотически ли не щеш. После пиха тостове. Пиха за здравето на господин управителя, с условие „тук да си остане“, разбира се, за красния пол в града, за величието на България, за царя, за българския народ, за бълхите в канцеларията и пр., и пр.

Най-после стана и господин Душко, качи се на един стол, прокашля се и вдъхновено вдигна чашата.

– Господа, почитаемо събрание, колеги, добри мои другари!

Но между тия излияния в мисълта му безцеремонно се изтърколи оная ужасна печена тиква, която тъй непрестанно го преследваше, и

разбърка в главата му архивата от идеи, брани в продължение на четиринадесетгодишна служба.

Душко се помъчи да продължи. Той направи един силен жест с ръка и като я изправи към ниския таван, тържествено я задържа няколко минути, с очи, вдъхновено спрени върху другарите му.

– На равна нога, тъй да се каже... отчасти... горе-долу...

Но тиквата пак се претърколи в реката на мислите му. Душко се почувствува съвсем безсилен. Той отпусна ръката си, обърна се към другарите си и проговори с един мек, прочувствен и благ гласец, далеч от ораторския патос.

– Знаете ли какво, господа, хайде някой път да си опечем една тиква! Тъй – другарски. Не струва бог знае колко! И пак да се повеселим.

Настъпи кратко мълчание. После всички викнаха „ура“ и гостилницата на Калчо загърмя от ръкопляскания.

– Прието – Прието!

– Още тази вечер! – извика един глас.

– При-е-е-гоооо!

И вътре в пет минути те отвориха подписа, събраха известна сума, купиха тиква и я пратиha на фурната. Душко потъна в щастливи мисли.

И когато след един час тиквата се опече, той пожела сам да я донесе и отиде.

Но...

Тъкмо когато се връщаше с таблата, върху която разнасяше аромат опечената тиква, в тъмнината го срещна господин управителят.

– А-а, господин Душко! – рече му той. – Та вий сте си опекли тиква!... Радвам се, радвам се! Сигурно стомахът ви вече се е оправил!

Душко си глътна езика и не можа да каже нищо.

Когато внесе тиквата при другарите си, те всички забелязаха, че той беше прежълтял като мъртвец.

– Какво ти е? – запитаха го зачудени.

– Прилоша ми нещо! – отговори Душко, безсилно се отпусна на един стол в ъгъл и остана там мрачен и ням. Вдълбочен в някакви си тъмни размишления, той даже не поглеждаше другарите си, които с охота и радост ядяха сладката тиква.

– Душко, вземи, братко – канеха го те.

– Не яде ми се – отговаряше той печален и убит и наставяше плачливо:

– Зле ми е, много ми е зле, момчета!... Ще се мре...

КРАЙ

© 1904 Елин Пелин

Публикуван за пръв път в Разкази, т. I, 1904, с 99–103, и с незначителни промени в следващите издания на Разкази, т. I. По-значителни поправки при включването му в СГ¹, 1938 – най-съществените са посочени в Събрани съчинения, II, 1958, с. 343.

Елин Пелин. Съчинения, том I – Разкази 1901–1906, „Български писател“,
1972 г.

Източник: Словото

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5299>]

1. Съчинения на Елин Пелин. Под редакцията на Т. Боров, С., к-во „Хемус“, т. I, 1-о изд. 1938